

i el Govern català, i els proveïdors) fan bé de vigilar de prop els moviments de la direcció de la companyia i de no refiar-se'n ni un pèl. No en va Volkswagen pot endur-se els cotxes dissenyats a Martorell a

les fàbriques alemanyes. Però encara que no se'n refiïn, no tenen més remei que donar-li un vot de confiança. Ja fa molt de temps que es va renunciar a una Seat que anés per lliure, i ara s'ha de ballar amb la

Volkswagen el ball que ella vulgui. Mirant que no ens trepitgi l'ull de poll però, sobretot, mirant que no es cansi de ballar. No seria gens fàcil trobar una altra parella.

Jordi Fortuny

Prémer, premi, premiar

Màrius Serra exposa les diferències entre els premis Sant Jordi i el Josep Pla, i aporta el seu granet de sorra a la polèmica sobre els jurats literaris.

El 13 d'octubre del 94 l'escriptor Jaume Subirana publicava a "El Quadern" d'*El País* un article de títol aritmètic "3,1416", carregant contra Oriol Pi pel fet d'haver-se presentat -i d'haver-lo guanyat- al premi Sant Joan, essent director de la Institució de les Lletres Catalanes. Feia una mica lleig, però llavors ningú no havia piulat. Sense saber-ho, Subirana acabava d'inaugurar la nova temporada 94-95 de tir al premi literari. En poques setmanes, Ferran Torrent ha guanyat el Sant Jordi més anunciat de la història i Josep Pla ha hagut de veure des dels llombs reservats als qui mai no tindran el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes com Manuel de Bofarull i Isabel Olesti entraven i sortien del seu carrer estret. De sobte, els taurons mediàtics han descobert que també poden anar a fer un mos al silent estany literari i tothom s'ha apuntat a malparlar dels premis.

De tota manera els afers del Sant Jordi i del Josep Pla són diametralment oposats. El Sant Jordi 94 demostra que hi ha un cert *star system* en la literatura catalana. El Josep Pla 95, que la caspa no abandona algunes espatlles. Si el Sant Jordi ha estat una barreja de Mercader venecià i d'Otel·lo, el Josep Pla és Hamlet. En el Sant Jordi, les coses semblaven una disputa entre *vedettes*: Monzó fent rodolins a la premsa (profeta/Alzueta; tal Millàs, tal trobaràs), Torrent abraçant senyores d'Omnium, un parell d'editors anant a mata-degolla i uns jurats fent pinya per no caure de la tarima. En cap cas no s'ha parlat de valor literari. Pura promoció. El Josep Pla és un cúmul de desgràcies: un jurat-patum que revela a la premsa el desenvolupament d'una votació que no consta en acta, un editor-jurat que no aconsegueix d'anar al desert i rescriu les bases del premi el dia de la

CARME PUÉRTOLAS

Ferran Torrent. La polèmica sobre el Sant Jordi fou el primer capítol del debat sobre els premis literaris.

concessió, un jurat reincident que potser dimitirà perquè els premis són una cosa lúdica (?), un pre-guanyador que renuncia a mig premi en nom de la dignitat (i que ja té contractada la novel·la en una altra editorial), una post-guanyadora perplexa amb un quiló a la mà i un llibre premiat que conté uns quants contes no inèdits. Només un jurat ha parlat de valor literari, i encara per lloar les bondats del desert. Pura antipromoció.

És que els premis es troben en decadència? En realitat són l'exponent més competitiu -gens obsolet, doncs- del debat sobre el valor de les obres literàries que acaben de sortir del forn. Un valor tradicionalment garantit pel prestigi d'un jurat "d'entesos" que ara es veu sotraguejat per la creixent contraposició de dues variables: l'etèria qualitat i les implacables xifres de vendes. Hi ha encara editorials sense premi, però molt pocs premis sense editorial. Hi ha premis tal com ragen i n'hi ha de molt premeditats,

amb coeficients diversos de desviació de veredictes, com a les escopetes d'una fira. En principi els editors busquen un text sòlid per al seu premi, però sovint cauen en una arriscada metonímia que els porta a temptejar algun nom conegut per garantir la solidesa del text. Alguns acaben amb nom i sense text. Uns altres, tres o quatre, tenen més sort.

Un escriptor de ficció en català pot concursar a 650 premis cada any (25 amb una dotació superior al quiló), cap dels quals no es declara mai desert per manca d'originals. Al voltant de 200 quilos anuals en dansa. És tot un circuit que mou no menys de 2.000 jurats. Persones humanes lectores. Amb flaques i dèries. Amics i enemics. Opinions i incerteses. Lectors sovint mal pagats d'un consell de lectura no establert per pura garreperia editorial, guionistes inconscients dels publi-reportatges que els editors col·loquen a la premsa per promoure uns llibres que no seran al mercat fins ics mesos després, quan gairebé tothom haurà oblidat la tediosa cerimònia BBB (bodes, bateigs, banquets) que va envoltar la seva concessió.

Un premi literari normal és una manobra, elegant o xarona, de captació editorial. Un guanyador desconegut és un risc que pocs assumeixen. Un jurat imparcial és la suma d'un nombre senar de parcialitats, la més descarada de les quals sol ser la de l'editor convocant, quan en forma part. Un escàndol en un premi literari és com un mal partit de futbol vist per la tele. Quan te'n canses, l'apagues. Groucho Marx mai no s'hauria presentat a un premi que el volgués de jurat. Com deia Josep Maria Fonalleras en una de les poques columnes d'*El Periòdic* que parlen de literatura, segurament "la vida, com l'art, és en una altra banda".

Màrius Serra